

1944. september 15. Liberec. — Prípís župného vedúceho NSDAP a ríšskeho miestodržiteľa v sudetskej župe K. Henleina ríšskemu vedúcemu NSDAP M. Bormannovi do Hlavného stanu A. Hitlera. Opisuje dôsledky povstania na Slovensku pre situáciu v okupovanej strednej Európe a dožaduje sa rozhovoru s Hitlerom.¹

Tajná ríšska vec!

Ríšsky vedúci!

Veľavážený príslušník strany Bormann!

Môžem Vám aj v mene ministra K. H. Franka srdečne poďakovať za to, že ste predniesli našu spoločnú prosbu, aby sme smeli hovoriť s vodcom. Som si vedomý toho, že vodca sa teraz môže zaoberať len najsúrnejšími otázkami, pokiaľ nesúvisia s veľkými vojenskými udalosťami. No keďže Vami navrhnutá predporada s ríšskym ministrom, členom strany Lammersom, nemohla viesť vzhľadom na prerokované otázky k nijakému konečnému výsledku, dovoľujem si Vám, veľavážený člen strany Bormann, v krátkosti poukázať na problémy, ktoré by sme chceli príslušník strany Karl Hermann Frank a ja, predniesť vodcovi. Prosím Vás, aby ste potom pri prvej príležitosti vodcovi tieto otázky predniesli a ponechali mu na uváženie, či nás povolá na konečné rokovanie o tu naznačených problémoch.

Širokým kruhom českého obyvateľstva v česko-moravskom priestore nezostalo neznáme, že sovietske parašutistické paradasantné oddiely spolu s časťou slovenskej armády, ktorá prebehla cez front, obsadili východ Slovenska a najmä územie okolo Banskej Bystrice a Slovenského Rudohoria. Ani ustavenie takzvanej československej vlády, do ktorej patria známi bývalí politici, nezostalo utajené. Táto okolnosť viedla k zvýšenej politickej aktivite českých skupín, nepriateľských ríši, ktorá sa prejavila vo všeobecnej oslobodzovacej psychóze celého českého národa, oslobodzovacej psychóze, ktorá svojim protinemeckým nepriateľstvom voči ríši celkom zatienila všetky politické rozpory, ktoré by mohli vzniknúť medzi antiboľševickým a boľševickým táborom. Táto propaganda, zosilnená rozhlasovou propagandou a teroristickými výzvami, viedla miestami k protinemeckým výtržnostiam a v obmedzenom množstve aj k vzniku partizánskych skupín v oblasti Beskýd v opavskom správnom obvode a v protektoráte. Volksdeutsche, ktorí žijú často vo veľmi malých skupinách, cítia sa v tejto situácii neistí tým viac, že poznajú osud,

¹ Henlein poslal priepis svojho listu Bormannovi pre informáciu K. H. Frankovi s týmto sprievodným listom:

„Milý Karl!

V prílohe Ti zasielam na vedomie kópiu môjho listu ríšskemu vedúcemu, príslušníkovi strany Bormannovi. Považujem za účelné podrobnejšie oboznámiť ríšskeho vedúceho Bormanna s problémami, ktoré hodláme predložiť Vodcovi na rozhodnutie, aby sme tým dosiahli návštevu u Vodcu. Heil Hitler! Tvoj kamarát Konrád.“ (SÚA Praha, S 110-12-145/6. Z nemčiny preložila HT.) Henleinovmu listu Bormannovi predchádzal nasledujúci Frankov ďalekopis, odoslaný z Prahy Henleinovi 12. 9. 1944:

„Milý Konrad!

Navrhujem oznámiť ríšskemu vedúcemu Bormannovi nasledovné body spoločnej porady:

1. Vplyv situácie na Slovensku na protektorát a sudetskú župu.
2. Zásadné rozhodnutie vodcu o opatreniach na obranu ríše (pripravované opatrenia na vyprázdnenie priestoru) v protektoráte a v sudetskej župe.
3. Bezpečnostné opatrenia v sudetskej župe a rozkaz k nasadeniu oddielov wehrmachtu, ktoré sú tam umiestené.

Podkladový materiál pre poradu by som dodal. Karl.”
(SÚA Praha, S 110-12-145/9. Z nemčiny preložila HF.)

ktorý stihol mnohých Nemcov na Slovensku. Na mnohých miestach panuje názor, že ríša by bola ochotná vyprázdniť bývalé československé územie, ak by mali vojenské udalosti na juhovýchode nepriaznivý priebeh. Veľmi nepriaznivo tu pôsobí aj správanie sa istých živlov, ktoré sa prisťahovali z ostatných častí ríše a ktoré sa teraz pokúšajú odsťahovať svoje rodiny a likvidovať svoje hospodárske pozície.

Zdá sa žiadúcim z najautoritatívnejšej strany objasniť Nemcom i Čechom v tomto priestore, že česko-moravský priestor je súčasťou nemeckej ríše a ríša sa ho za nijakých okolností nevzdá. Vyprázdnenie tohto územia neprichádza preto do úvahy pre nikoho. Bolo by to aj nezmyselné, pretože stratu tohto priestoru nemôže nikdy vyvážiť zabezpečenie vystahovaných hodnôt. Čechom by sa malo objasniť, že tento priestor vydáme len vtedy, keď sami zahynieme, a že našej záhube by predchádzala záhuba Čechov.

Akékoľvek opatrenia, či už na vojenskom alebo hospodárskom poli, z ktorých by sa dalo usudzovať na plánovitú, pripravovanú evakuáciu, by mal preto vodca prostredníctvom všetkých vojenských a civilných ríšskych úradov striktné zakázať.

Je jasné, že politické problémy, ktoré vznikli následkom situácie na juhovýchode a najmä na Slovensku, sa nezastavia na hraniciach protektorátu, ale zasahujú do celého česko-moravského priestoru, to znamená, aj do sudetskej župy. Skutočnosť, že v sudetskej župe sú v značnom počte usídlení Česi a že absolútnu väčšinu obyvateľstva tvoria cudzie pracovné sily, ktoré sú sústredené v jednotlivých priemyselných centrách, si vyžaduje zabezpečiť jednotnú pohotovosť vojenských, policajných, straníckych a štátnych služobní. Ustanovenie, podľa ktorého sa nemecký štátny minister v Čechách a na Morave stal zároveň vyšším veliteľom SS a polície v sudetskej župe, ako aj nedávno dohodnuté podriadenie oddielov, ktoré sú v sudetskej župe, veliteľovi wehrmachtu v protektoráte v prípade výnimočného stavu, vytvorilo dôležité predpoklady, ktoré treba ďalej budovať a ktoré by mali byť zvlášť potvrdené autoritou vodcu.

V posledných dňoch sa situácia na Slovensku zlepšila. Aj front na západe sa upevnil. Obe tieto okolnosti majú už v českom tábore náladové a politické účinky. Je však naskrze možné, že následkom zmeny pomerov na juhovýchode, a zda v Maďarsku, prístátím anglických vojsk v Dalmácii alebo posilnením sovietskych pozícií na Slovensku dôjde k novému zostreniu, ktoré by podľa okolností mohlo bleskovo pôsobiť na pomery v česko-moravskom priestore. Preto som ešte aj dnes toho názoru, a súhlasím s ním aj člen strany K. H. Frank, že uvedené problémy sú aj naďalej veľmi vážne a že už dnes treba dohodnúť a pripraviť opatrenia vojenskej a politickej povahy, nevyhnutné pre krajný prípad.

Prosíme Vás preto ešte raz, aby ste tieto úvahy pri najbližšej príležitosti predniesli vodcovi a dúfam, že sa nám v dohľadnom čase umožní osobne podať vodcovi podrobný výklad.

Heil Hitler!

Konrad Henlein v. r.

SÚA Praha. S 110-12-145/7-8. Strojopisný priepis. (Z nemčiny preložila HT.) J. Tesař, „Dokumenty ke vzťahu mezi Slovenským národním povstáním a českými zeměmi“. „Historie a vojenství“, 1964, příloha k čís. 3, s. 126-127.